

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Маринова, член на научното жури за защита на дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ от проф. д-р Маргарита Чинова

Професор д-р Маргарита Чинова е представила като дисертационен труд за придобиване на научната степен „доктор на науките“ монографията „Досъдебното производство по НПК. Теория и практика“, София, Сиела, 2013 г., 679 с.

Дисертационният труд има много по-широко съдържание, отколкото на пръв поглед насочва заглавието му. Наред с подробното разглеждане на досъдебното производство като процедура, т.е. като част от особената част на наказателния процес (глава пета и глава шеста), в монографията са разгледани и редица институти от общата част на наказателния процес, свързани с досъдебното производство: новите принципи на процеса – централно място на съдебното производство и разглеждане и решаване на делата в разумен срок (глава първа); субектите (държавни органи и граждани), които участват в досъдебното производство (глава втора и трета); мерките за процесуална принуда (глава четвърта) и доказването (глава седма). Този подход не е самоцелен и неоправдан. Напротив, той следва да бъде подкрепен, защото само така може да се постигне цялостно и пълно изследване на въпросите на досъдебното производство, да бъде направена логическата връзка между отделните институти и така те да бъдат по-добре обяснени и разбрани.

Още нещо прави впечатление при общия поглед върху дисертационния труд, което рядко се открива в други изследвания, но има изключително важно значение за пълнотата, качеството и полезността на труда: умелото представяне в едно изследване на теоретични изводи и обобщения, на практиката на ВКС (както тълкувателна, така и по конкретни дела), на практиката на Съда по правата на човека в Страсбург и на изискванията към българския наказателен процес, поставени в резултат от членството на България в ЕС.

В дисертационния труд на проф. Чинова се откриват едновременно:

1) Задълбочени и сериозно аргументирани теоретични изводи и обобщения.

2) Анализ и позоваване на многобройни съдебни решения на ВКС. Правилно и логично специално внимание е обърнато на по-новата практика на ВКС, доколкото тя е по-малко анализирана, а в същото време по-актуална. Тази практика обаче не е приемана безкритично. Там където авторът не е съгласен с нея, излага своите възражения и подробно аргументира позицията си. Особено полезен и ценен е анализът на тълкувателните решения и постановленията на пленума на ВКС и ВС, доколкото те имат задължителен характер. Прави впечатление, че проф. Чинова не се е задоволила да разгледа само по-новите тълкувателни решения и постановления на пленума, а е изследвала актуалността и приложимостта на такива, постановени през 60-те и 70-те г. на миналия век (напр. Постановления № 4 от 1961, № 5 от 1969, № 2 от 1984 на Пленума ма ВС във връзка с имуществените вреди, които следва да се прилагат и днес).

3) Практиката на Съда в Страсбург също заема важно място в изследването, най-вече когато се изясняват принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок, привличането в качеството на обвиняем, мерките за процесуална принуда, прекратяването на досъдебното производство и др. Тази практика не е разглеждана сама за себе си, а е съпоставяна с решенията на българските съдилища, за да се изведе наличието или липсата на съответствие. Особено ценен е анализът на решенията, постановени от Съда в Страсбург срещу България, защото те пряко установяват противоречията на българския НПК или на дейността по прилагането му с изискванията на ЕКПЧ.

4) Върху българския наказателен процес влияние оказва не само ЕКПЧ, но във все по-голяма степен и вторичното право на ЕС. След влизането в сила на Договора от Лисабон са факт и първите директиви в областта на наказателното производство – Директива 2012 (13) ЕС от 22.05.2012 г. относно правото на информация в наказателното производство, Директива 2012 (29) ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25.10.2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета. Това налага анализ на съответствието на действащото българско законодателство с приетите директиви и установяване на необходимостта от законодателни промени.

Проф. Чинова прави подробно такъв анализ, отчита постиженията на българския наказателен процес и прави редица предложения *de lege ferenda*. По този начин изследването ѝ има още по-голяма стойност и полезност, защото отразява не само актуалните положения, но начертава пътя за бъдещото развитие на наказателния процес, като държи сметка за влиянието, което му оказват актовете на ЕС, и предлага готови решения за тяхното транспониране.

5) Изяснявайки отделни положения от досъдебното производство проф. Чинова разглежда и релевантните актове на главния прокурор – инструкции и методически указания, което придава по-голяма практическа насоченост и полезност на изследването. Но позоваването на тези актове не е механично и безкритично. Отново там където тя не е съгласна с приетото в тях, аргументирано излага и отстоява своето становище.

Особено впечатление правят теоретичните разработки в дисертационния труд. Те са представени най-вече като изводи и обобщения. По-този начин изложението не натежава с излишни разсъждения, то е изключително приятно за четене и лесно за възприемане. Успешното използване на този подход обаче се предпоставя от продължителни, сериозни и задълбочени научни изследвания, проучвания и анализи. Без съмнение този дисертационен труд е резултат именно от такива дългогодишни научни търсения и обмисляне на проблемите.

Всичко посочено по-горе определя приносния характер, актуалността, оригиналността, научната и практическа полезност на дисертационния труд като цяло. На съвсем конкретно ниво и без ни най-малка претенция за изчерпателност като приноси на труда могат да се посочат: подробното изясняване на двата най-нови принципи на наказателния процес (централно място на съдебното заседание и разглеждане и решаване на делата в разумен срок), вкл. и чрез анализ на практиката на ВКС и на Съда в Страсбург изобщо и в частност на решенията на Съда срещу България; очертаването и ясното разграничаване на предметната компетентност на различните разследващи органи; анализа на взаимоотношения между прокурора и разследващите органи и изводите, че разследващият орган не е независим от прокурора, поради което следва да бъде изключен от приложното поле на чл. 10 и чл. 14 НПК, установяващи принципите за независимост на държавните органи, участващи в наказателното производство, и вземането на решения по

вътрешно убеждение; изясняването на процесуалното положение на прокурора и формулирането и на извода, че той се явява „господар на привличането към наказателна отговорност“, а не „господар на досъдебното производство“; изясняването на процесуалната правоспособност и процесуалния статут на пострадалия и на ощетеното юридическо лице; изясняване на понятията „привличане на обвиняем“, „повдигане на обвинение“ и „привличане към отговорност“ и „наказателно преследване“, използвани в Конституцията, НПК и НК, вкл. чрез критичен анализ на решение 10/1992 г. на КС. Изброяването на конкретните приноси, може да продължи още дълго.

В заключение, дисертационният труд на проф. д-р Маргарита Чинова представлява пълно и цялостно изследване на досъдебното производство у нас, което включва задълбочени теоретични обобщения, критичен анализ на съдебната практика, обширно проучване на съответствието на НПК с: изискванията на ЕКПЧ, решенията на Съда в Страсбург и директивите на ЕС. Написването на подобен труд е изключително предизвикателство, защото в годините на множество изменения и допълнения на НПК във връзка с досъдебното производство възникнаха много и сложни проблеми. Но проф. Чинова успешно се справя с това предизвикателство, като аргументирано предлага своите решения и теоретични обобщения за всички съществени въпроси на досъдебното производство. Те са поднесени ясно, точно, разбираемо и с една особена лекота, която прикрива дългия път който е извървян, за да се изложи просто сложния проблем и да се предложи решението му. Тези обобщения и решения имат подчертано оригинален и приносен характер и са резултат са от дългогодишни научни търсения и огромен професионален опит. Трудът на проф. Чинова е ценен и полезен не само с оригиналните си научни решения. Той има и подчертана практическа насоченост в резултат от подробното позоваване на съдебна практика. Това го прави особено нужен не само за теоретиците, но и за всички практикуващи юристи, които пряко участват в досъдебното производство или упражняват последващ контрол за неговата законосъобразност. Не на последно място трудът е особено полезен и за законодателя предвид направените множество и добре аргументирани предложения *de lege ferenda*, обосновани с необходимостта от транспониране на директиви, съобразяване с изискванията на ЕКПЧ и

преодоляване на съществуващи в момента противоречия или празнини в правната уредба.

Предвид всичко това давам категорична положителна оценка на дисертационния труд на проф. д-р. Маргарита Чинова „Досъдебното производство по НПК. Теория и практика“, намирам, че той напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и убедено предлагам на научното жури да присъди на проф. д-р Маргарита Чинова научната степен „доктор на науките“.

11.09.2013 г.

Доц. д-р Гергана Маринова